

Sak 10/24 Kvote for betinget skadefelling av gaupe i region 3/Oppland i 2024/25

Sekretariatets forslag til vedtak

Roviltnemnda i region 3 vedtar en kvote på 3 gauper for betinget skadefelling. Kvoten gjelder for perioden fra 1. juni 2024 til 15. februar 2025 eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt. Kvoten gjelder for hele roviltregion 3/ Oppland.

Vi stiller følgende vilkår:

- Forvaltningsplanen for rovilt i region 3 vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også roviltforskriften §§ 1, 6 og 9.
- Felling eller forsøk på felling av gaupe skal umiddelbart meldes til Statsforvalteren på telefon 970 29 840. Skytter har ansvaret for at meldingen kommer frem, også der dette videreformidles via andre (f.eks. fellingsleder). Utenom åpningstidene for Statsforvalterens vakttelefon, skal det sendes melding på SMS.
- Den som skadeskyter gaupe, skal uten opphold underrette Statsforvalteren på telefon 970 29 840 og nærmeste politimyndighet.

Vedtaket er fattet etter § 7 og § 8 i roviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Gjennom saksutredningen er nemnda forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om gaupas bestandsstatus- og utvikling. Nemnda viser til sekretariatets vurderinger om at et slik uttak ikke vil medføre for stor belastning på gaupebestanden, og at de rettslige vilkårene for lisensfelling av gaupe er oppfylt.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [roviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Skadefelling av gaupe er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og føringer gitt i rovviltforliket. Kvoten som vedtas av rovviltnemnda gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

Bestandssituasjonen for gaupe

Den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er NINA-rapport 2307 [«Antall familiegrupper, bestandsestimat og bestandsutvikling for gaupe i Norge i 2023»](#). Bestandsutvikling hos gaupe blir overvåket ved bruk av to metoder. Hvert år gjøres en beregning av antall familiegrupper på bakgrunn av observasjoner av familiegrupper over hele landet. I deler av landet (Oppland inkludert) er det i tillegg opprettet et fast nettverk av takseringslinjer som går hver vinter, der utviklingen i gaupebestanden kan følges over tid ved endringer i sporkryssingsfrekvens ("gaupeindeks").

Rovviltnemnda og Statsforvalteren i samarbeid med bl.a. NJFF Oppland igangsatt en supplerende registrering av gaupe i fylket. Dette ble første gang gjennomført i 2007 og har senere blitt videreført og forsterket.

Mens beregningen av antallet familiegrupper tar utgangspunkt i fjorårets familiegruppetellinger, lages det også en prognose for antall familiegrupper før jakt i 2024. Grunnlaget for prognosen er familiegrupperregistreringer og uttaket av gaupe i 2023. Beregningen gjøres både på landsbasis og for den enkelte rovviltregion.

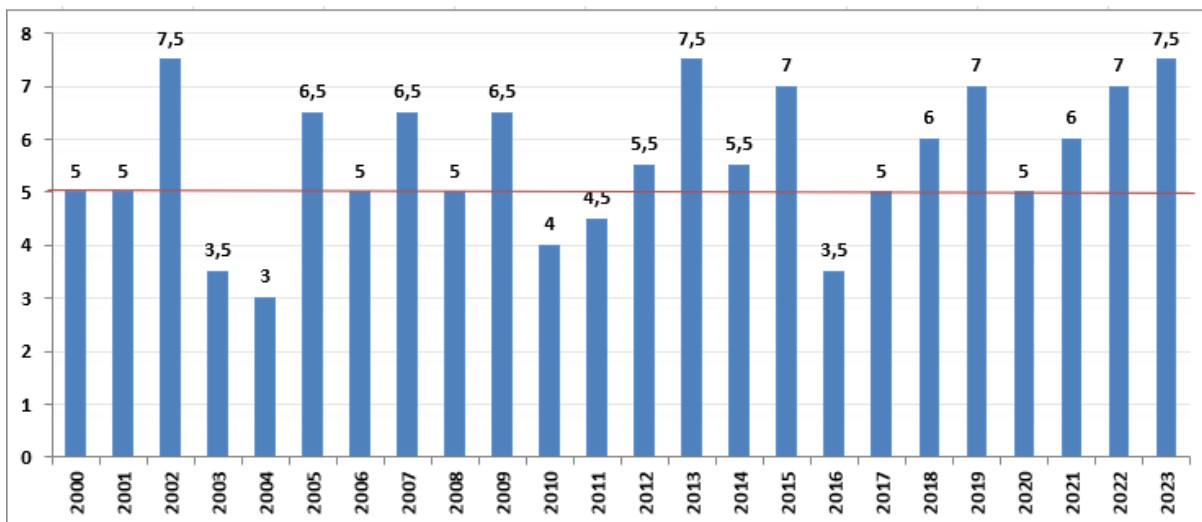
Registrering av familiegrupper

På landsbasis hadde gaupebestanden sin siste topp i 2009 med 92 ynglinger. Gaupebestanden lå i 2020 og 2021 over det nasjonale bestandsmålet på 65 ynglinger, men i 2022 var det en nedgang til 58,5 ynglinger. I 2023 var antall familiegrupper på 71,5, og bestanden lå da over det nasjonale bestandsmålet.

I region 3/ Oppland er det regionale bestandsmålet på 5 ynglinger. I perioden 2021-2023 ble det registrert henholdsvis 6, 7 og 7,5 familiegrupper i regionen (figur 1). Dette gir et snitt på 6,8 ynglinger for denne 3-års perioden, og bestandsmålet i region 3 er dermed oppnådd.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

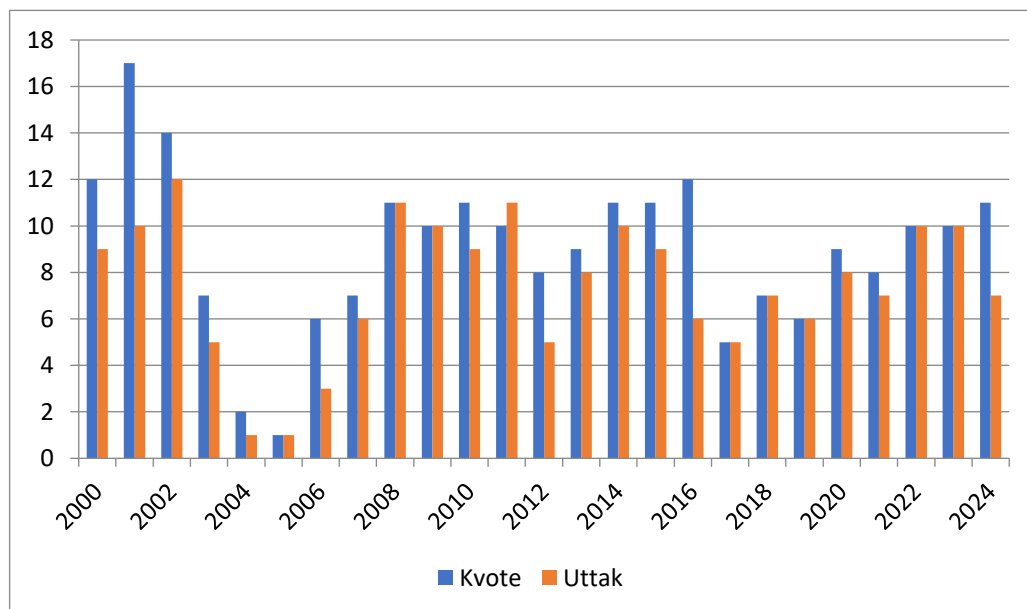
Figur 1. Registrerte familiegrupper av gaupe i region 3/ Oppland 1997-2023. Den røde streken markerer bestandsmålet

Prognose over antall familiegrupper i 2023

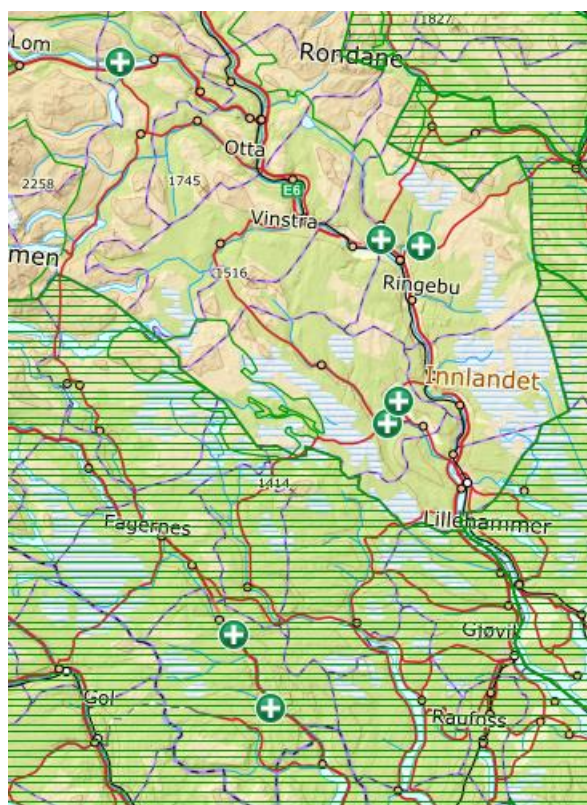
Gjennom prognosemodellen er det beregnet at bestanden i region 3 trolig vil være rundt 8,2 familiegrupper i 2024. Det er 4 % sannsynlighet for at bestanden i region 3 vil ligge under bestandsmålet på 5 familiegrupper i 2024.

Skadefelling, kvotejakt og annen avgang

Under kvotejakta i 2024 ble det felt 7 dyr i region 3/ Oppland (figur 2). Hovedandelen av disse dyrene ble felt utenfor forvaltningsområdet for gaupe (figur 3). I løpet av beitesesongen 2023 ble det i ikke felt gaupe under skadefelling.

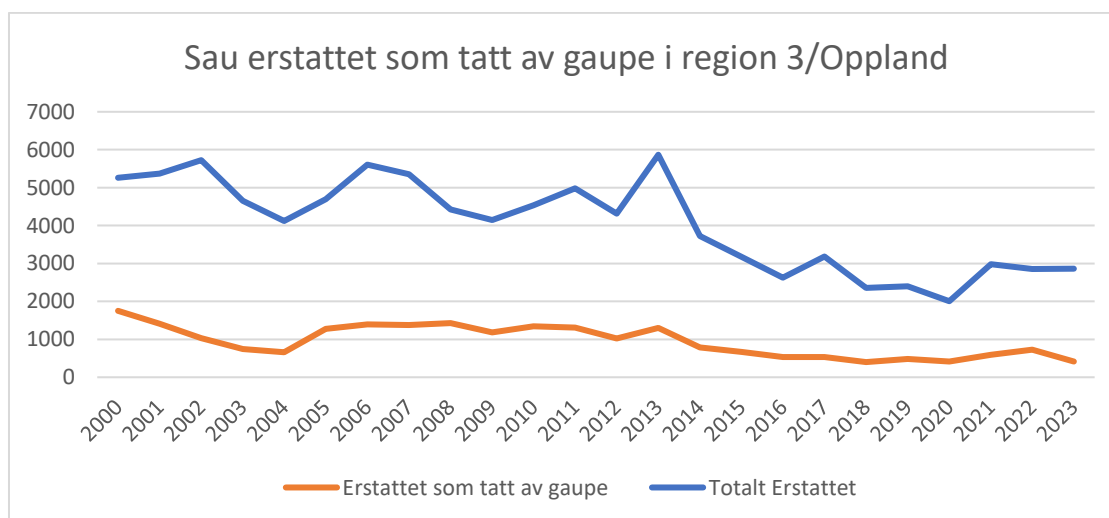
Figur 2. Avgang av gaupe gjennom kvotejakt i Region 3/Oppland 2000-2024.

Figur 3. Felte gauper under kvotejakta i region 3 i 2024. Forvaltningsområdet for gaupe i grønn skravor.

Taps- og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Tap av sau forårsaket av gaupe har fra år 2000 til 2023 hatt en reduksjon på 76 %. I perioden 2005-2013 var antall sau erstattet som tatt av gaupe i region 3/Oppland relativt stabilt, med rundt 1400-1500 dyr erstattet årlig, og trenden har vist en nedgang helt til 2020. Tapstallene viser at tap av sau i 2021 og 2022 var noe høyere (596 og 730), mens i 2023 var det en nedgang til 413 sauer (figur 4). Det er de senere år ikke dokumentert tap av tamrein til gaupe, men det erstattes jevnlig noe tap.

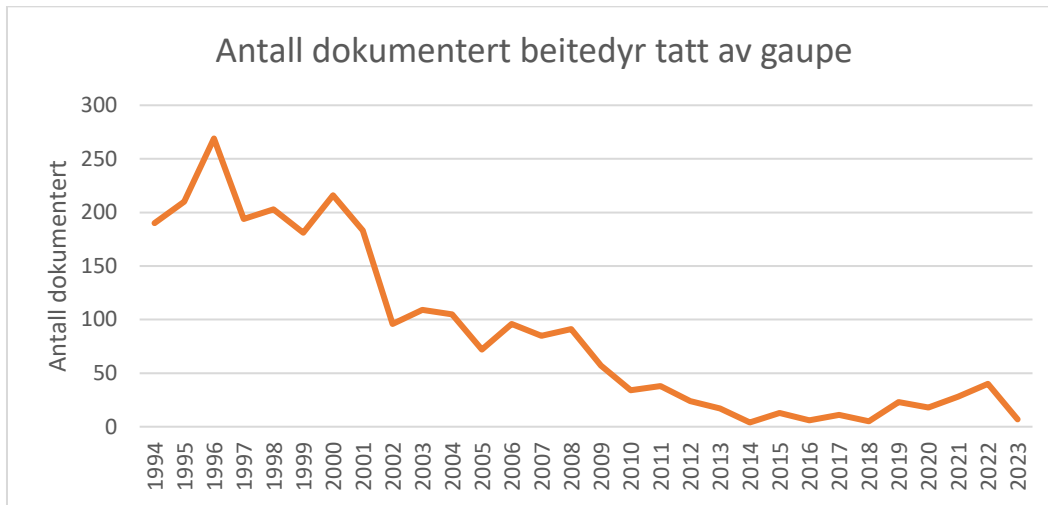

Figur 4. Antallet sau erstattet som tatt av gaupe i region 3/ Oppland i perioden 2009 - 2023.

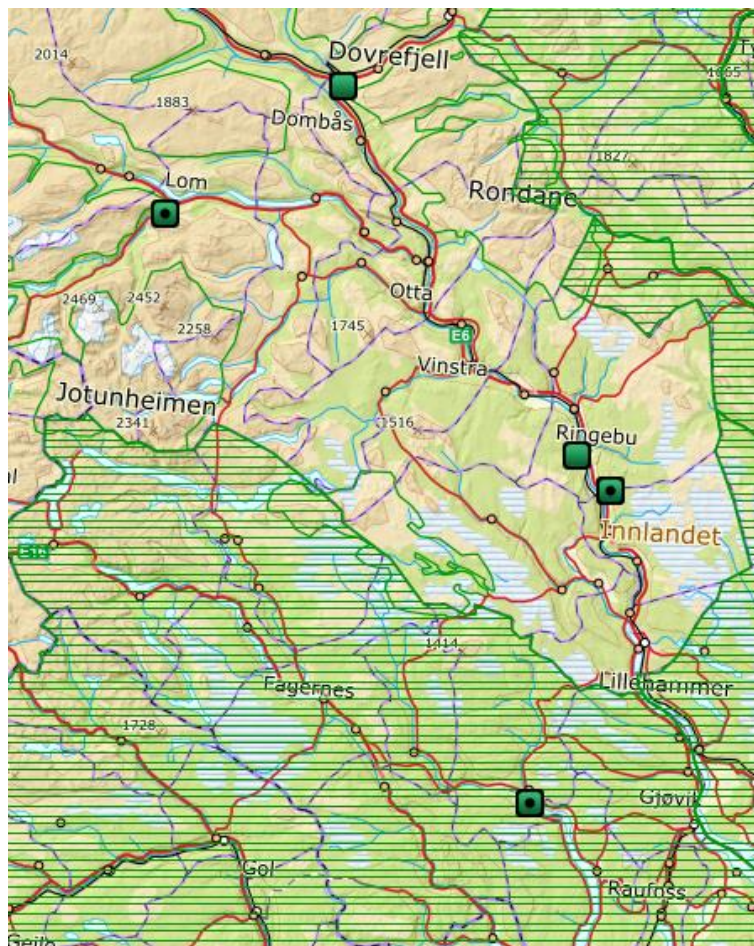

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

Fra 1994 til 2023 har det vært en betydelig nedgang i antallet dokumenterte tilfeller av beitedyr som er skadde eller tatt av gaupe (figur 5). I likhet med antall erstattede beitedyr tatt av gaupe, økte antallet dokumenterte funn fra 2018 til 2022, etterfulgt av en nedgang i 2023 (figur 6).

Figur 5. Antall dokumenterte skader påført av gaupe fra 1994 til 2023 (oransje farge).

Figur 6. Tap av sau som er dokumentert eller antatt tatt av gaupe i 2023. Forvaltningsområde gaupe i grønn skravur.

Sekretariatets vurderinger

Rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften §§ 7 og 8, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. Nemndas myndighet skal for gaupe baseres på gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger.

Ifølge den siste offisielle bestandsrapporten for gaupe er gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 3/Oppland de tre siste årene (2021-2023) på 6,8. Bestanden ligger dermed over bestandsmålet på 5 ynglinger i regionen og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling.

Sekretariatenes vurdering av det rettslige grunnlaget

I henhold til naturmangfoldloven § 18, bokstav b kan felling av gaupe tillates for å forhindre skade. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Loven må forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang. For gaupe er det i praksis skade på sau og tamrein som er aktuelle skadetyper.

Vilkåret om at uttaket må avverge skade

Det slippes et stort antall husdyr og tamrein på beite fordelt over hele regionen, og det oppstår årlig betydelige tap av beitedyr forårsaket av gaupe i en del områder. Hvor skadene oppstår, og hvor omfattende de er, varierer fra år til år. I 2023 ble det erstattet ca. 413 sauer som tapt til av gaupe i region 3. Prinsippet om differensiert forvaltning skal ligge til grunn for forvaltningen. Det innebærer at det skal være lav terskel for felling i beiteprioriterte områder og tilsvarende høy terskel innenfor rovviltprioriterte områder. Tapstrenden de siste tre til fire årene viser at tap av sau tatt av gaupe skjer i større grad utenfor forvaltningssonen for gaupe. Antall dokumenterte skader påført av gaupe i 2023 er også høyere i beiteprioritert område (figur 6).

Etter sekretariatets oppfatning er det et stort skadepotensial på sau både innenfor beiteprioritert område og innenfor forvaltningsområdet for gaupe. Det vil med stor sannsynlighet oppstå skader på sau og tamrein i region 3/ Oppland også i kommende beitesesong. Sekretariatet anser at vilkåret i naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b er oppfylt for hele regionen.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse- fastsettelse av kvote

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for skadefelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

I region 3 har bestanden vært på eller over bestandsmålet siden 2017. I 2023 ble det registrert 7,5 ynglinger av gaupe i regionen, mens de to foregående årene ble det registrert henholdsvis 6 og 7 ynglinger. Gjennomsnitt for de tre siste årene (2021-2023) er på 6,8 ynglinger. Beregninger ved bruk av prognosemodellen viser at det er høy sannsynlighet for at gaupebestanden vil være over det regionale bestandsmålet i 2024.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

I perioden 1. april 2023 til 31.03.2024 har det vært en kjent avgang på totalt 7 gauper i regionen. Av disse er alle 7 felt under kvotejakta vinteren 23/24. Blant disse dyrene var det en avgang på tre hanngauper, en voksen hunn og tre hunner under reproduktiv alder.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner eller situasjoner hvor det er et overhengende skadepotensial. Statsforvalteren må i hvert enkelt tilfelle vurdere en eventuell iverksetting opp mot regional forvaltningsplan og kriteriene i rovviltforskriften. Dette innebærer at det skal være en lav terskel for felling av skadegjørende individer i beiteprioriterte områder. Tilsvarende skal det være en høyere terskel i rovviltprioriterte områder der beitebruket skal tilpasses rovviltsituasjonen.

I 2023/ 2024 fastsatte rovviltnemnda en kvote for betinget skadefelling på 3 gauper. I region 3 gis det et begrenset antall skadefellingstillatelser på gaupe hvert år. Det ble ikke felt gaupe under skadefelling i 2023. I 2021 ble det felt en gaupe under skadefelling i Øyer kommune, og i 2022 ble det felt en gaupe under skadefelling i Lillehammer kommune. Før dette er det ikke registrert gauper som er felt under skadefelling i region 3 (tall fra Rovbase). Det forekommer årlig skader både på inngjerdede beiter samt noe skader i utmark, og sekretariatet anser at det er nødvendig med en kvote for betinget skadefelling av gaupe for å kunne håndtere akutte skadetilfeller på sau og tamrein. Ut ifra bestandssituasjonen, samt skadehistorikk og skadeomfang på husdyr forårsaket av gaupe, er sekretariatet av den oppfatning at rovviltnemnda bør vedta en kvote for skadefelling av 3 gauper.

Ut fra tilgjengelig kunnskap om bestandens status og utvikling, mener sekretariatet at en kvote for betinget skadefelling på 3 gauper er forsvarlig med hensyn til den samlede belastningen på gaupebestanden. Et slikt uttak ansees å ikke ville true gaupebestandens overlevelse jf. naturmangfoldloven § 18 andre ledd. Med et slikt uttak mener sekretariatet at det også vil være tilstrekkelig sikkerhet for fem ynglinger av gaupe i regionen kommende år.

Vilkåret om at formålet ikke kan nås på en annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og rovdyr, ved for eksempel å ta dyr ned fra beite når det oppstår skadesituasjoner. Samtidig er det mange områder der dyretall og forgrunnlag gjør tidlig sankning lite egnet. I mange områder er det ikke tilstrekkelig tilgang til innmarksbeiter/ beredskapsbeiter for å gjennomføre et slikt tiltak i stor skala. Tall fra erstatningsoppjøret og påviste skader viser også at en stor del av tapene forårsaket av gaupe i region 3 skjer på innmarksbeiter.

Forebyggende tiltak kan til en viss grad redusere omfanget av skader i en del områder. Etter sekretariatets vurdering foreligger det imidlertid ikke tiltak som på en tilfredsstillende måte kan forhindre omfattende skader av gaupe på husdyr og tamrein. Det vil fortsatt være et behov for å kunne ta ut skadegjørende individer i akutte skadesituasjoner, også innenfor forvaltningsområdet for gaupe.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

Naturmangfoldloven §§ 8-12

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf. § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8, jf. også rovviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt.

“Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Biologien og økologien til gaupe er godt undersøkt, og gjennom nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus- og utvikling for arten nøye. Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for gaupe i region 3/ Oppland mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av gaupe, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 3/ Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatets konklusjon

Gjennomsnittet av antallet ynglinger i region 3/ Oppland de tre siste årene er over bestandsmålet, og rovviltnemnda har dermed myndighet til å vedta kvote for skadefelling av gaupe i 2024/25. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for å vedta kvote for skadefelling er oppfylt. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote for skadefelling på 3 gauper i region 3/ Oppland.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Therese Ruud
seniorrådgiver

Sekretariatet for Rovviltnemnda i region 3, 07.05.2024